

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU17

Humanitärt bistånd

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och att samtliga motionsyrkanden avslås.

Betänkandet behandlar regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om Sidas arbete med det humanitära biståndet och de två följdmotioner som har väckts med anledning av skrivelsen.

I betänkandet finns tre reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2025/26:226 Riksrevisionens rapport om Sidas arbete med det humanitära biståndet.

Fem yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet	6
Riksrevisionens granskning	6
Regeringens skrivelse	7
Motionerna	9
Utskottets ställningstagande.....	9
Reservationer	13
1. Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet, punkt 1 (V, MP).....	13
2. Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet, punkt 1 (C)	13
3. Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet, punkt 1 – motiveringen (S).....	14
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Skrivelsen.....	16
Följdmotionerna	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:4070 av Anna Lasses och Kerstin Lundgren (båda C) yrkandena 1 och 2 samt

2025/26:4072 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (V, MP)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (S) – motiveringen

2. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2025/26:226 till handlingarna.

Stockholm den 4 juni 2026

På utrikesutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Fredrik Ahlstedt (M), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Margareta Cederfelt (M), Linnéa Wickman (S), Fredrik Malm (L), Ann-Sofie Alm (M), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Ann-Christine Frohm (SD), Johan Büser (S) och Rasmus Giertz (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2025/26:226 Riksrevisionens rapport om Sidas arbete med det humanitära biståndet och två följdmotioner som har väckts med anledning av skrivelsen.

Den 23 april 2026 fick utskottet föredragningar om Riksrevisionens rapport av riksrevisor Christina Gellerbrant Hagberg samt om regeringens skrivelse av bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa. Den 21 maj fick utskottet en föredragning om rapporten av Sidas vikarierande generaldirektör Hanna Hellquist. Till föredragningen den 21 maj inkom Sida med en PM daterad den 30 januari 2026 rörande Riksrevisionens granskning, som i betänkandet hänvisas till som Sidas pm med diarienummer 1993-2025/26.

Utskottet har under riksmöte 2025/26 även tagit emot ett antal inkommande besök som berört humanitärt arbete. Dessa är: den 18 september 2025 Globala fondens verkställande direktör Peter Sands; den 24 september 2025 Sam Rose, direktör för UNRWA:s verksamhet i Gaza; den 6 oktober 2025 David Miliband, president och verkställande direktör för International Rescue Committee (RESCUE); den 21 oktober 2025 Lucia Elmi, direktör för akutprogram vid Unicef; den 23 oktober 2025 Younis Al Khatib, president för Palestinska Röda halvmånen, samt samma dag Auke Lootsma, UNDP:s landrepresentant i Ukraina; den 11 november 2025 Catherine Russell, verkställande direktör för Unicef; den 26 november 2025 representanter från Röda korset i Ukraina och Libanon samt Röda halvmånen i Somalia; den 2 december 2025 Sofia Calltorp, direktör för globala humanitära insatser vid UN Women; den 20 januari 2026 David Harland, verkställande direktör för Centre for Humanitarian Dialogue (CHD); den 5 februari 2026 Human Rights Watchs Rysslandschef Tanya Lokshina; den 31 mars 2026 UNHCR:s landrepresentant i Libanon Karolina Lindholm Billing samt samma dag Internationella rödakorskommitténs (ICRC) generaldirektör Pierre Krähenbühl; den 24 april 2026 Mohamed Kamal, Plan Internationals landschef för Sudan; samt den 5 maj 2026 Alexander De Croo, administratör för UNDP, och Human Rights Watchs verkställande direktör Philippe Boloipon.

Bakgrund

Riksrevisionen överlämnade rapporten till riksdagen den 2 december 2025 enligt 9 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet. Syftet med granskningsrapporten har varit att granska effektiviteten i Sidas arbete med det humanitära biståndet.

Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport till regeringen den 2 december 2025. Med anledning av rapporten överlämnade regeringen skrivelse 2025/26:226 Riksrevisionens rapport om Sidas arbete med det humanitära biståndet till riksdagen den 24 mars 2026. Två följdmotioner väcktes med anledning av skrivelsen.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har redovisat i rapporten Att rädda liv och lindra nöd – Sidas arbete med det humanitära biståndet (RiR 2025:33).

Utskottets överväganden

Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och lägger skrivelse 2025/26:226 till handlingarna.

Jämför reservation 1 (V, MP) och 2 (C) samt motivreservation 3 (S).

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Sidas arbete med det humanitära biståndet, som är den del av biståndet som går till akuta kriser och katastrofer. Sverige är en av världens största humanitära givare och det svenska humanitära biståndet uppgick 2024 till totalt 9,6 miljarder kronor, vilket är en betydande del av Sveriges totala internationella bistånd. Sida hanterar den största delen av biståndet och förmedlar det till utvalda samarbetspartner som genomför humanitära insatser i kriser runt om i världen.

Granskningen avser inte effekterna av själva biståndet, eftersom dessa är svåra att mäta och påverkas av många faktorer. Den gäller i stället Sidas val av samarbetspartner, fördelning av medel och uppföljning.

En utgångspunkt i granskningen är att Sidas arbete ska genomföras i linje med överenskommelsen Grand Bargain och bidra till att uppnå åtagandena i överenskommelsen, bl.a. flerårig och flexibel finansiering samt förenklade rapporteringskrav.

Sidas process för att välja strategiska humanitära samarbetspartner är omfattande och kräver mycket tid och resurser för såväl Sida som ansökande organisationer. Processen följs av ytterligare beredningar, ofta flera per år, när Sida fördelar biståndet mellan samarbetspartner. Enligt Riksrevisionen är det möjligt att förenkla processerna och ändå fatta välgrundade beslut. Rapporten visar också att många stöd går till samma kriser och partner år efter år, vilket stärker bilden av att processerna kan behöva förenklas.

Riksrevisionen konstaterar att Sidas beslutsfattande vid val av strategiska humanitära samarbetspartner och fördelning av bistånd inte alltid är tillräckligt tydligt och transparent. Flera av besluten har inneburit att organisationer gynnats eller missgynnats. Därför bedömer Riksrevisionen att Sida borde ha följt förvaltningsrättsliga principer om tydlighet och transparens i myndighetsbeslut, vilket de inte alltid har gjort.

Sida fokuserar på att välja samarbetspartner och insatser som kan möta de största humanitära behoven i världen, vilket är en central princip inom

humanitärt bistånd. Samtidigt är det svårt att utläsa i vilken utsträckning Sidas uppföljning och bedömning av samarbetspartner påverkar fördelningen av nya medel. Det gäller exempelvis hur tidigare resultat och lärdomar samt bedömningar av budget och finansiellt utfall vägs in. Rapporten visar samtidigt att den nya partnervalsprocessen inför strategiperioden 2025–2029 är tydligare och mer transparent än den förra, även om viss otydlighet kring beslutsfattandet kvarstår.

Riksrevisionen konstaterar även att Sidas uppföljning inte är tillräckligt systematisk. Det är ofta svårt att se en röd tråd mellan riskbedömningar, dialogfrågor, uppföljningsplaner och den uppföljning som genomförs, vilket försvårar möjligheten att dra lärdomar av tidigare insatser. Uppföljningen påverkas dessutom av att många insatser görs i områden som är svåra och kostsamma att nå samt präglas av ett utmanande säkerhetsläge. Humanitär personal på ambassader underlättar uppföljningen, men Riksrevisionen konstaterar att det finns utmaningar i fördelningen av personalresurser och att Sida bör samordna sig bättre internt för att effektivisera arbetet.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Sida:

- Gör processen för val av strategiska samarbetspartner inom det humanitära biståndet mer sammanhållen, för att undvika en alltför utdragen process med överlappande bedömningar.
- Förenkla processerna för fördelning av det humanitära biståndet. Överväg att exempelvis öka andelen fleråriga insatser och att förenkla kraven på samarbetspartners ansökningar.
- Säkerställ att de ställningstaganden som Sida gör i val av samarbetspartner och i fördelningen av det humanitära biståndet är tydliga, och att de beslut som fattas följer förvaltningsrättsliga principer.
- Tydliggör hur information från Sidas uppföljning, liksom Sidas bedömning av samarbetspartner och insatser, vägs in i fördelningen av det humanitära biståndet.
- Systematisera uppföljningen av respektive samarbetspartner, och ta fram underlag som gör det möjligt att prioritera mellan olika uppföljningsbehov i den humanitära verksamheten som helhet, utifrån risk och väsentlighet.
- Dra större nytta av det arbete som andra avdelningar inom Sida gör när det gäller samma samarbetspartner och länder.
- Se över om fördelningen av Sidas personalresurser på ambassaderna är ändamålsenlig.

Regeringens skrivelse

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har presenterat i rapporten Att rädda liv och lindra nöd – Sidas arbete med det humanitära biståndet (RiR 2025:33).

Riksrevisionen har inte lämnat några rekommendationer till regeringen, men lämnar ett flertal rekommendationer till Sida. I skrivelsen beskriver regeringen de åtgärder som Sida har vidtagit och regeringens pågående arbete för att säkerställa en effektivare hantering av det humanitära biståndet. Regeringen anser i skrivelsen att granskningsrapporten är slutbehandlad.

Regeringen anger i skrivelsen att den välkomnar Riksrevisionens granskning och i huvudsak delar de övergripande iakttagelserna och slutsatserna. Regeringen anger vidare att den instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att det finns utrymme för effektivisering i Sidas hantering av det humanitära biståndet genom att förenkla processer i Sidas val av samarbetspartner och fördelning av det humanitära biståndet.

Regeringen anger även att den instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att Sidas behöver se över sitt beslutsfattande med avseende på de förvaltningsrättsliga principerna om att ärenden ska ha tydliga motiveringar och vara transparenta gällande när beslut fattats, samt grund för beslutet. Regeringen anger också att den instämmer i att uppföljningen av det humanitära biståndet bör systematiseras och att Sida bör säkerställa att fördelningen av personalresurserna på utlandsmyndigheterna är ändamålsenlig.

Det humanitära kärnmandatet att rädda liv och lindra nöd är prioriterat av regeringen, och det humanitära biståndet utgör en mycket viktig del av Sveriges utrikespolitik och globala engagemang. I syfte att öka effektiviteten i det humanitära biståndet fattade regeringen i juni 2025 beslut om en ny strategi för humanitärt bistånd för 2025–2029. Sida har fått i uppdrag att genomföra strategin, som gäller fr.o.m. den 1 oktober 2025. Den nya strategin tydliggör prioriteringen av insatser i syfte att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, vilket enligt regeringen skapar bättre förutsättningar för ett effektivt och ändamålsenligt resursutnyttjande och genomförande. I enlighet med strategin ska det humanitära biståndet, liksom tidigare, utgå från globala behov och de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, oberoende och opartiskhet samt internationell humanitär rätt. Det humanitära stödet ska även, liksom tidigare, verka principfast och behovsbaserat i enlighet med internationella åtaganden. Kostnadseffektivitet, nytänkande, innovation, nya partnerskapsmodeller, transparens och lokalisering utgör vägledande principer i strategin och centrala delar i Sidas fortsatta förbättringsarbete. Genom färre och tydliga mål och prioriteringar bidrar den nya humanitära biståndsstrategin, enligt regeringen, till att stärka Sidas möjligheter att koncentrera insatserna, förenkla handläggningen och därigenom öka effektiviteten i genomförandet. Regeringen anger att Sverige bidrar till att resultat uppnås i det globala humanitära biståndsarbetet genom såväl humanitär finansiering som dialog, strategiskt påverkansarbete, kvalificerad analys och stärkt och systematiskt förbättringsarbete. Det svenska engagemanget ska vara koordinerat och ömsesidigt förstärkande mellan Utrikesdepartementet och Sida. Samtidigt som regeringen stödjer Riksrevisionens förslag om förenkling av processer i val av samarbetspartner och i fördelningen av humanitärt bistånd understryker regeringen vikten av en adekvat kvalitetssäkring. Vikten av en grundlig

kvalitetssäkring av Sidas samarbetspartner lyfts även fram i den nya strategin. Strategin understryker att samarbetspartner ska respektera demokratiska värderingar, internationell rätt och humanitära principer samt ha system för att förebygga sexuella utnyttjanden, övergrepp och trakasserier. Stöd får inte ges till aktörer med kopplingar till våldsbejakande extremism eller verksamhet som motarbetar den regelbaserade världsordningen och svenska intressen, och vid tveksamhet ska försiktighetsprincipen tillämpas. I den nya strategin anges också att processer ska förenklas för civilsamhällesorganisationer så att de ska kunna genomföra en effektiv och hållbar humanitär respons i fält. Regeringen konstaterar i skrivelsen att sedan Riksrevisionens granskning gjordes har Sida vidtagit effektivitetsåtgärder och genomfört ett omfattande organisations- och omställningsarbete som är i linje med Riksrevisionens iakttagelser och regeringens prioriteringar enligt den nya strategin och uppdrag om genomförande och uppföljning av landstrategier och andra strategier inom biståndet (UD2024/17865).

Regeringen anger att den har tagit upp Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer i den löpande dialogen med Sida och följer upp Sidas effektivitetsarbete i det humanitära biståndet, genomförandet av Riksrevisionens rekommendationer, arbetet med en mer systematisk uppföljning och frågan om verksamheternas resurssättning. Genom skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens granskningsrapport är slutbehandlad.

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:4070 av Anna Lasses och Kerstin Lundgren (båda C) yrkande 1 anförs att regeringen bör åtgärda problemen med bristande långsiktighet till följd av svag koppling mellan utvecklingsbiståndet och det humanitära biståndet. I yrkande 2 anförs att ambassaderna bör nyttjas bättre i biståndsarbetet och att problematiken till följd av nedlagda ambassader och brist på personal på plats bör åtgärdas.

I kommittémotion 2025/26:4072 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 1 anförs att regeringen ska säkerställa att arbetet med att effektivisera det humanitära biståndet inte leder till ökad politisering och att de humanitära principerna fortsatt värnas. I yrkande 2 anförs att regeringen ska återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av hur Riksrevisionens iakttagelser följs upp i hela den statliga hanteringen av det humanitära biståndet, inklusive utrikesdepartementets eget arbete. I yrkande 3 anförs att regeringen ska säkerställa att arbetet med lokalisering och förenkling i praktiken stärker lokala civilsamhällesorganisationer, däribland kvinnorrättsorganisationer, möjligheter att få tillgång till humanitärt stöd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning av Sidas arbete med det humanitära biståndet. Utskottet tar fasta på att granskningen belyser centrala

frågor om effektivitet, transparens och uppföljning i en verksamhet som utgör en betydande del av Sveriges internationella bistånd och som är av stor vikt för att rädda liv och lindra nöd i akuta kriser, i linje med vad som framhölls vid Riksrevisionens föredragning inför utskottet den 23 april 2026 av riksrevisor Christina Gellerbrant Hagberg. Utskottet noterar regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och de åtgärder som har vidtagits och pågår i syfte att stärka effektiviteten, bl.a. genom förenklade processer, tydligare beslutsfattande och en mer systematisk uppföljning. Utskottet beaktar också att regeringen framhållit att åtgärder i linje med Riksrevisionens iakttagelser redan har påbörjats, vilket också redovisades vid regeringens föredragning inför utskottet den 23 april 2026 av bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa. Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns utrymme att utveckla Sidas arbete ytterligare i dessa delar, samtidigt som vikten av kvalitetssäkring och efterlevnad av de humanitära principerna upprätthålls. Mot denna bakgrund ser utskottet positivt på det fortsatta utvecklingsarbete som bedrivs inom ramen för den nya strategin för humanitärt bistånd.

Utskottet noterar med anledning av motion 2025/26:4070 (C) yrkande 1 om långsiktighet och kopplingen mellan utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd att regeringen fattade beslut i juni 2025 om en ny strategi för humanitärt bistånd för perioden 2025–2029. I skrivelsen anges att strategin genom färre och tydligare mål och prioriteringar ska stärka Sidas möjligheter att koncentrera insatserna, förenkla handläggningen och öka effektiviteten i genomförandet. I strategin betonar regeringen därutöver behovet av flerårighet och ökad långsiktighet i humanitära insatser, särskilt i utdragna kriser, i syfte att minska trycket på det humanitära systemet. Utskottet noterar vidare, enligt Sidas pm från den 30 januari 2026 rörande Riksrevisionens granskning, att Sida har vidtagit ytterligare åtgärder för att stärka långsiktigheten, bl.a. genom en ökad andel fleråriga insatser, en väsentligt ökad bemyndiganderam för att möjliggöra detta samt genom utveckling av nya samarbetsformer med olika partnerkategorier. Regeringen har också i förordning (2025:269) med instruktion för Sida fastställt att myndigheten ska säkerställa att verksamheten är en integrerad del av Sveriges samlade utrikes- och biståndspolitik samt stärka synergier mellan utvecklingssamarbetet och andra politikområden, såsom handel, migration och främjandepolitik.

Utskottet konstaterar med anledning av motion 2025/26:4070 (C) yrkande 2 om ambassadernas roll och lokal närvaro att Riksrevisionen har iakttagit att Sida bör se över om fördelningen av personalresurser på utlandsmyndigheterna är ändamålsenlig. I skrivelse 2025/26:226 anger regeringen att den instämmer i denna iakttagelse. Utskottet noterar, enligt Sidas pm, att Sida har vidtagit åtgärder för att säkerställa en ändamålsenlig resursfördelning, bl.a. genom att ta fram och införa en central befattningsplan samt genom att löpande se över personalresursernas fördelning. Det pågår även arbete med att stärka samordningen inom myndigheten i syfte att effektivisera användningen av befintliga resurser, bl.a. genom att identifiera gemensamma samarbetspartner

och verksamheter. Sidas generaldirektör uppgav vid sin föredragning inför utskottet den 21 maj 2026 att myndigheten har utökat antalet årsarbetskrafter som arbetar på utlandsmyndigheterna.

Utskottet konstaterar med anledning av motion 2025/26:4072 (MP) yrkande 1 om effektivisering och humanitära principer att regeringen i skrivelse 2025/26:226 anger att det humanitära biståndet ska utgå från globala behov och de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende samt internationell humanitär rätt. Regeringen framhåller samtidigt att det finns utrymme för effektivisering i Sidas hantering av det humanitära biståndet. Utskottet noterar vidare att regeringen i skrivelsen betonar vikten av en adekvat kvalitetssäkring av samarbetspartner och anger att stöd inte ska ges till aktörer som har koppling till våldsbejakande extremism eller som motarbetar den regelbaserade världsordningen och svenska intressen. Vid tveksamhet ska försiktighetsprincipen tillämpas. Det framgår av förordningen (2025:269) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) att myndigheten ska säkerställa att bistånd inte ges till aktörer som bedriver eller stöder antidemokratisk verksamhet eller våldsbejakande extremism. Vidare framgår att Sida i sin verksamhet ska bidra till att upprätthålla respekten för demokratiska principer och rättsstatens principer. Utskottet noterar vidare, enligt Sidas pm, att Sida har utvecklat sina processer i linje med dessa krav, bl.a. genom en mer sammanhållen och transparent process för val av samarbetspartner samt genom stärkta rutiner för dokumentation och efterlevnad av förvaltningsrättsliga principer.

Utskottet konstaterar med anledning av motion 2025/26:4072 (MP) yrkande 3 om lokalisering och lokala civilsamhällesorganisationer att regeringen i skrivelse 2025/26:226 anger att lokalisering utgör en vägledande princip i den nya strategin för humanitärt bistånd för perioden 2025–2029. Regeringen redovisar vidare att Sida arbetar i linje med Sveriges åtaganden inom Grand Bargain, samtidigt som det finns målkonflikter och praktiska hinder i genomförandet. Utskottet noterar att regeringen i skrivelsen redovisar pågående utvecklingsarbete, däribland pilotinitiativ i syfte att stärka stödet till lokala aktörer, förenkling av processer för civilsamhällesorganisationer samt en ökad andel flerårig och flexibel finansiering. Utskottet noterar vidare, enligt Sidas pm, att Sida utvecklar nya samarbetsformer och fortsätter arbetet med att förenkla processer och öka flexibiliteten i biståndet, vilket kan bidra till att förbättra förutsättningarna för att stärka lokala aktörers deltagande i det humanitära arbetet. Utskottet konstaterar att regeringen därutöver i svar på skriftlig fråga 2024/25:252 har redogjort för att stärkt lokalt ägandeskap är en prioritering för regeringen och att regeringen arbetar mot lokaliseringsmålet inom Grand Bargain, inklusive målet att 25 procent av humanitär finansiering ska gå till lokala organisationer.

Utskottet konstaterar med anledning av motion 2025/26:4072 (MP) yrkande 2 om samlad redovisning av uppföljningen av Riksrevisionens iakttagelser att regeringen i skrivelsen redovisar såväl sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser som de åtgärder som har vidtagits och det

utvecklingsarbete som pågår. Utskottet noterar vidare att uppföljningen görs inom ramen för ordinarie styrning, uppdrag och löpande dialog med myndigheten. Utskottet noterar även att regeringen genom skrivelsen anger att granskningsrapporten är slutbehandlad. Utskottet noterar vidare att Sida vid en föredragning inför utskottet den 21 maj 2026 redovisade att Sida har påbörjat ett mer systematiskt och strukturerat arbete med uppföljning, där bl.a. rutiner för uppföljning av verksamhet, risker och resultat har tagits fram i syfte att stärka beslutsunderlag, lärande och ansvarsutkrävande.

Mot bakgrund av det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2025/26:4070 (C) yrkande 1 och 2 samt 2025/26:4072 (MP) yrkande 1–3 och lägger skrivelse 2025/26:226 till handlingarna.

Reservationer

1. Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet, punkt 1 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4072 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och avslår motion

2025/26:4070 av Anna Lasses och Kerstin Lundgren (båda C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi välkomnar Riksrevisionens granskning av Sidas arbete med det humanitära biståndet. Det är viktigt att Sveriges humanitära bistånd håller hög kvalitet, är effektivt och når människor snabbt. Samtidigt är det viktigt att hålla fast vid vad Riksrevisionens granskning faktiskt visar: Sida har ett tydligt fokus på att det humanitära biståndet ska gå till de kriser där behoven är som störst, vilket är en grundläggande utgångspunkt för ett principfast humanitärt bistånd. Det humanitära biståndet ska vara behovsbaserat och vägledas av de humanitära principerna. Effektivisering är viktigt, men effektivisering bör inte bli en förevändning för ökad politisk styrning eller för att andra faktorer än de humanitära behoven tillåts väga tyngre i bedömningen. Vi anser vidare att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samlad återsrapportering om hur Riksrevisionens iakttagelser tas om hand i hela den statliga styrningen av det humanitära biståndet. Vi anser också att lokalisering måste få ett konkret genomslag i hur biståndet utformas, så att lokala organisationer i humanitära kriser faktiskt får bättre möjligheter att få finansiering och verka långsiktigt.

2. Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet, punkt 1 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4070 av Anna Lasses och Kerstin Lundgren (båda C) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motion

2025/26:4072 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Jag välkomnar Riksrevisionens granskning, som till stor del överensstämmer med den kritik som Centerpartiet har framfört om bristen på långsiktighet i biståndet. Det finns problem med bristande långsiktighet till följd av en svag koppling mellan utvecklingsbiståndet och det humanitära biståndet, vilket är en följd av omriktningen av utvecklingsstödet. Granskningen visar också på problem i hur ambassaderna nyttjas i biståndsarbetet. Stängningen av ambassader och brister på personal försvårar möjligheten att bedriva ett effektivt biståndarbete och att bygga lokala kontakter och nätverk. Jag anser att de problem som uppmärksammas inte enbart kan skyllas på myndigheten utan i hög utsträckning beror på den politiska styrningen av Sida. Jag anser vidare att regeringen bör åtgärda problemen med bristande långsiktighet till följd av svag koppling mellan utvecklingsbiståndet och det humanitära biståndet samt nyttja ambassaderna bättre i biståndsarbetet och åtgärda problem till följd av nedlagda ambassader och brist på personal på plats.

3. Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet, punkt 1 – motiveringen (S)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S) och Johan Büser (S).

Ställningstagande

Det har i de två motionerna 2025/26:4070 (C) samt 2025/26:4072 (MP) förts fram synpunkter på inriktningen för det humanitära biståndet samt på behovet av förbättrad styrning, uppföljning och kontroll. Vi vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Vi välkomnar Riksrevisionens granskning av Sidas arbete med det humanitära biståndet. Ett effektivt, rättssäkert och väl fungerande humanitärt bistånd är avgörande i en tid präglad av ökande konflikter, hunger, klimatrelaterade katastrofer, tvångsförflyttningar och mänskligt lidande. Samtidigt har många traditionellt stora givarländer minskat sina biståndsbudgetar, och tyvärr gäller detta även Sverige. Vi menar att detta är en felaktig väg. Sverige ska vara en stark röst för solidaritet, internationellt samarbete och en regelbaserad världsordning, och därför vill vi stegvis återställa biståndet till enprocentsnivån.

Ett starkt bistånd och ett effektivt bistånd står inte i motsats till varandra. Ett bistånd med hög legitimitet förutsätter tydliga mål, professionell styrning, systematisk uppföljning, transparens, antikorrupsionsarbete och fokus på resultat. Beslut om val av samarbetspartner och fördelning av medel ska bygga på professionalitet, effektivitet, resultat, rättssäkerhet och tydliga kriterier. Riksrevisionens iakttagelser om behovet av tydligare motiveringar, större transparens och mer systematisk uppföljning är därför viktiga.

Kontroll och kvalitetssäkring får inte utvecklas till godtycke eller politiserade bedömningar. Biståndsmedel ska aldrig gå till våldsbejakande extremism, antidemokratiska krafter eller korruption, men bedömningar av organisationer måste göras rättssäkert, proportionerligt och professionellt. Vi vill också understryka vikten av ett starkt och självständigt civilsamhälle. Sverige ska vara en stark och trovärdig humanitär aktör som kombinerar höga krav på effektivitet och ansvarstagande med respekt för humanitära principer, internationell humanitär rätt, rättsstatens principer och civilsamhällets viktiga roll.

Med hänvisning till detta avstyrks nämnda motioner.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2025/26:226 Riksrevisionens rapport om Sidas arbete med det humanitära biståndet.

Följdmotionerna

2025/26:4070 av Anna Lasses och Kerstin Lundgren (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör åtgärda problemen med bristande långsiktighet till följd av svag koppling mellan utvecklingsbiståndet och det humanitära biståndet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bättre nyttja ambassaderna i biståndsarbetet och åtgärda problematiken till följd av nedlagda ambassader och brist på personal på plats och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:4072 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att arbetet med att effektivisera det humanitära biståndet utgår från att de humanitära principerna fortsatt värnas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av hur Riksrevisionens iakttagelser följs upp i hela den statliga hanteringen av det humanitära biståndet, inklusive Utrikesdepartementets eget arbete, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att arbetet med lokalisering och förenkling i praktiken stärker lokala civilsamhällesorganisationers, däribland kvinnorrättsorganisationers, möjligheter att få tillgång till humanitärt stöd och tillkännager detta för regeringen.